

ZNAČAJ POPISA STANOVNIŠTVA 2013. GODINE U BIH ZA BOŠNJAKE I ISLAMSKU ZAJEDNICU

Mustafa SPAHIĆ

Sažetak

Popis stanovništva ima svoje korijene u drevnim religijskim tradicijama. Popis stanovništva u drevnim i klasičnim razdobljima u religijskim zajednicama i religijskoj praksi predstavljao je religijski čin. U modernom svijetu popis stanovništva predstavlja u prvom redu politički i ekonomskostatistički čin na temelju kojeg se dolazi do političkih, ekonomskih i znanstvenih parametara i pokazatelja planiranja ukupnog razvoja jednog društva i države. U Bosni i Hercegovini, zbog specifičnih povijesnih procesa, događaja i napetosti, zbog velikosrpskog i velikohrvatskog osporavanja autohtonog i samosvojnog narodnosnog identiteta Bošnjacima, popis stanovništva u modernoj povijesti naše zemlje i našeg naroda uvijek je bio odnosno značio više od utvrđivanja podataka na temelju kojih se planira samo privredni i ekonomski razvoj. U povoljnijoj ovoj povijesnoj konstelaciji, ali pod različitim političkim, ideološkim i medijskim pritiscima na Bošnjake, održat će se i popis stanovništva u BiH 2013. godine. U tekstu se iznose neki naučni, historijski, politički, državotvorni i strateški razlozi, argumenti i pogledi o tome zašto je ovaj popis značajan za Bosnu i Hercegovinu, za Bošnjake i za Islamsku zajednicu.

Iz pozicije stvorenja, na temelju pozitivizma, scijentizma, laicizma, skepticizma, sekularizma i relativizma ljudi sumnjiče i propituju ko će sakupiti njihove kosti poslije smrti na Sudnjem danu:

„Zar čovjek misli da kosti njegove nećemo skupiti! Hoćemo, mi možemo stvoriti i stvaramo jagodice prsta (koje su u svakog čovjeka različite) njegovih ponovo, ali čovjek hoće dok je živ da griješi pa pita: 'Kada će Smak svijeta biti?' Kad se pogled od straha ukoči, i Mjesec pomrači i Sunce i Mjesec spoje - tog dana čovjek će povikati 'Kuda da se bježi?' Nikuda! Utočišta nema.“ (El-Kijamet, 3-11).

„Kako čovjek ne vidi da ga Mi od kapi sjemena stvaramo i opet je otvoreni protivnik i Nama navodi primjer a zaboravlja kako je stvoren i govori: 'Ko će oživjeti kosti kad budu truhle?' Reci: 'oživjet će ih Onaj koji ih je prvi put stvorio, On dobro zna sve što je stvorio. Onaj koji vam iz zelenog drveća vatru stvara i vi njome potpaljujete. Zar Onaj koji je stvorio nebesa i Zemlju nije kadar da stvori njima slične? Jeste, On sve stvara i On je Sveznajući“ (Ja-Sin, 77-81).

„Zar nisi čuo za onoga koji je prolazeći pored jednog do temelja porušenog grada povikao: 'Kako će Allah oživjeti ove što su pomrli?' I Allah učini te on zamre i tako ostade stotinu godina, a onda ga oživje i zapita: 'Koliko si ostao?' 'Dan ili dio dana' – odgovori. 'Ne' – reče On, 'ostao si stotinu godina. Pogledaj jelo svoje i piće svoje nije se pokvarilo, a pogledaj i magarca svoga – da te učinim dokazom ljudima, a pogledaj i kosti – vidi kako ih sastavljamo, a onda ih mesom oblažemo.' I kada njemu (Zul-Kiflu) bi jasno, on povika: 'Ja znam da Allah sve može!‘“ (El-Bekare, 259).

„I svakom čovjeku ćemo ono što uradi o vrat privezati, a na Sudnjem danu ćemo mu knjigu otvorenu pokazati. Čitaj knjigu svoju, dosta ti je danas to što ćeš svoj račun polagati“ (II-Isra, 13 i 14).

„A na Dan kada Allahovi neprijatelji u vatru budu potjerani – oni prvi bit će zadržani, da bi ih sustigli ostali. I kad dođu do nje, uši njihove, i oči njihove, i kože njihove svjedočice protiv njih o onom što su radili. 'Zašto svjedočite protiv nas?', upitat će oni kože svoje – 'Allah koji je dao sposobnost govora svakom biću, obdario je darom govora i nas', odgovorit će – 'On nas je prvi put stvorio i Njemu ste se, evo, vratili. Vi se niste krili zato da ne bi uši vaše i oči vaše i kože vaše protiv vas svjedočile, već zato što ste vjerovali da Allah neće saznati mnogo štošta što ste radili. I to vaše uvjerenje, koje ste o Gospodaru svome imali, upropastilo vas je, i sada ste nastradali!“ (Fussilet, 19-22).

„Oni koji obijede (potvore) čestite, bezazlene vjernice, neka budu prokleti na ovom i onom svijetu, njih čeka patnja nenasna, na Dan kada protiv njih budu svjedočili jezici njihovi i ruke njihove, i noge njihove za ono što su radili“ (En-Nur, 23 i 24).

U okviru iskonske, primordijalne tradicije koja čovječanstvo i ljudski rod povezuje u jednu jedinstvenu, idejnu, duhovnu, vjersku, kulturno-civilizacijsku, sakralno-obrednu, društveno-političku i pravno-običajnu zajednicu neopozivo i neizostavno spada popis stanovništva. U okviru kulture sjećanja koja se temelji na hramovima i obredima utemeljen je i popis ili kompletna i komplementarna registracija stanovnika. Popis stanovništva, to je neupitna i neopoziva istina koja počiva na religiji. To je religijski čin, religijska tradicija i religijska praksa. Tako Biblija bilježi da je Musa a.s. dva puta vršio popis stanovništva i to u pustinji prilikom izlaska iz Egipta u Obećanu zemlju. Pri prvom popisu popisano je 603.550, a prilikom drugog popisa 601.730 hiljada stanovnika. Treći popis koji bilježi Biblija vršio je Davud a.s. Navodno se na taj popis Jahve naljutio pa je poslao trodnevnu kugu od koje je pomoreno 70.000 ljudi.

Nakon Hidžre iz Mekke u Medinu 622. godine po Miladu, Muhammed a.s. je u cilju formiranja Zajednice muslimana – Umme, druge godine po Hidžri čini sljedeće stvari: a) Vršiti bratimljenje između 186 medinskih porodica (Ensarija) sa 186 mekkanskih porodica (Muhadžira), b) Izdaje naredbu i uputstvo ashabima da izvrše popis stanovnika u Medini (Jesribu) i broj medinskih porodica, c) Kao javni znak i poziv i oglašavanje početka klanjanja namaza uvodi se učenje ezana, d) Vršiti se, na temelju objavljenih ajeta, promjena Kible i umjesto prema Jerusalimu (Kudusi-šerifu) naređuje se u namazu okretanje prema Bejtullahu u Mekki do kraja svijeta. U istom tom mjesecu šabanu 624. godine u Kur'anu se muslimanima propisuje i Savm-post mjeseca ramazana. Dakle, popis stanovništva je baština svih religija svijeta i čovječanstva. Svi narodi svijeta, posebno oni koji žive na tlu Evrope, poslije uništenja Jevreja u toku Drugog svjetskog rata, osim Bošnjaka, registriraju se, evidentiraju i popisuju kroz dvije vrste knjiga – knjige rođenih i živih i knjige umrlih, poginulih i nesretno stradalih. Bošnjacima je, kao i Jevrejima, dok nisu na tlu Evrope, holokaustom i genocidom uništeni zahvaljujući Srbiji, Hrvatskoj i pasivnom stavu

Evrope, osim onih dviju vrsta knjiga – knjiga rođenih, živih, knjiga umrlih, potrebna i treća knjiga, a to je knjiga u kojoj će biti registrirane, evidentirane, popisane i opisane sve bošnjačke žrtve srbijansko-crnogorskog i hrvatskog genocida, devastacije i asimilacije. Bošnjaci zbog idejnih i duhovnih temelja na kojima počivaju (Islama), zbog Srba i Hrvata što su takvi kakvi jesu, a takvi su da će žrtvi – Bošnjacima upisati i pripisati sve svoje nad njima počinjene zločine, a sebe iz dželata preobratali u žrtve, što Srbi sa „Deklaracijom“ već pokušavaju, zbog Evrope, Zapada i svijeta u cjelini, ali i zbog svoje budućnosti – moraju u trećoj knjizi, koja hvala Bogu, ne treba više nijednom narodu u Evropi izuzev njima, Knjizi genocida – registrirati, evidentirati, upisati, propisati i opisati, svakog čovjeka, svaku ženu, svako dijete, svaku kost, svako oko, svako uho, svaku ruku, svaku nogu i svaki prst, srbijansko-crnogorskih i hrvatskih zločina nad njima, ne iz osвете i mržnje, nego zbog istine, pouke sebi i poruke svijetu. Danas, 2013. godine, u oktobru, uz registraciju, evidenciju i popis stanovnika, još ponegdje se diljem BiH otkopavaju i jame bijelih bošnjačkih kostiju koje su nepobitni svjedoci srbijansko-crnogorskih i hrvatskih zločina nad Bošnjacima. Sve te bijele kosti svjedoci su postojanja Bosne i Bošnjaka, ali i srbijansko-crnogorskih i hrvatskih zločina nad njima. Pomišlja li neko u međunarodnoj zajednici o tih 200 hiljada bošnjačkih bijelih kostiju, koliko bi danas, 2013. godine, na popisu stanovništva bilo više stotina hiljada Bošnjaka i Bošnjakinja?

Drugi zločin nad tim bijelim bošnjačkim kostima, koji se ne daj Bože, sada u našoj, a ne dušmanskoj izvedbi, može dogoditi, ako mi, svi i svaki živi Bošnjak na planeti se na popisu stanovništva 2013. ne popišemo i potpuno pravilno ne registriramo, ne evidentiramo, i jedino ispravno imenujemo i odredimo. Na tri kolone, to je pitanje biti ili ne biti, opstati ili nestati, upisati ili otpisati sebe moraju ispravno, tačno i pravilno odgovoriti. U koloni 24. na pitanje nacionalne pripadnosti i nacionalnog određenja postoji samo jedan ispravan politički, državotvorni, sadašnji i budućnosni odgovor – nacionalno, etnički u narodnom, političkom, državotvornom i ustavnom smislu.

Mi smo sad zasad samo Bošnjaci. Onog dana kada se Srbi i Hrvati u Bosni i Hercegovini izjasne u nacionalnom smislu i određenju kao

Bosanci, onda se svaki Bošnjak, to je najlakša stvar na svijetu, može i treba izjasniti kao Bosanac. Ovako, kako narodna izreka kaže: „Dobrim i plemenitim namjerama popločan je put do pakla“, ukoliko se ne daj Bože u koloni 24. Bošnjaci budu upisivali na popisu kao Bosanci ili kao Muslimani sa velikim „M“; to je vanustavna, nepolitička i nedržavotvorna kategorija i to se ne broji u Bošnjake i to je trostruka greška: a) ne popisujemo se ispravno, ustavotvorno, državotvorno, politički, konstitutivno i strukturalno, b) pogrešnim popisom Bošnjaka će biti manje u ukupnoj strukturi stanovnika BiH i to možemo imenovati sadomazohizmom, autošovinizmom, samonegacijom i autodestrukcijom. Tim činom bi nad sobom činili ono što nam dušmani žele – da nas bude što manje. Dakle, na kolonu 24. i pitanje etnosa, naroda i nacije – Mi smo samo Bošnjaci i ništa više i ništa manje. Na kolonu 25. o nazivu religije i religijske pripadnosti odgovor koji svi znamo i u koji svi vjerujemo, naš odgovor je naša vjera i religija je samo i izričito Islam a mi smo po vjeri i konfesiji muslimani. Na kolonu 26. ili pitanje maternjeg jezika i kojim jezikom govorimo – naš odgovor je: Naš jezik je Bosanski jezik. Dakle, nacija – Bošnjak, religija – Islam, a jezik – Bosanski.

Kao stara, poznata i priznata evropska zemlja Bosna i Hercegovina je u novoformiranoj kraljevini SHS poslije Prvog svjetskog rata zauzimala petinu ili 20 % teritorije te Kraljevine. Prema prvom popisu stanovništva poslije Prvog svjetskog rata od 31. januara 1921. godine, Bosna i Hercegovina je imala 1.890.440 stanovnika, a Kraljevina Srba, Hrvata i Slovenaca 11.984.000. Deset godina kasnije 1931. godine, Bosna i Hercegovina je imala 2.323.555, a Kraljevina Jugoslavija 13.934.036 stanovnika. Godine 1941. u Kraljevini Jugoslaviji živjelo je oko 16.000.000 stanovnika, a u Bosni i Hercegovini oko 3.000.000. Dok je Austro-Ugarska vladala Bosnom i Hercegovinom od 1878. do 1918. prvo u obliku okupacije, a kasnije od 1908. do 1918. u formi aneksije ona je izvršila četiri popisa stanovništva. Prvi popis stanovništva u Bosni i Hercegovini Austro-Ugarska je izvršila 1879., drugi 1885., treći 1895. i četvrti 1910. godine. Prema prvom Austro-Ugarskom popisu stanovništva iz 1879. u Bosni i Hercegovini je živjelo 448.613 Bošnjaka-muslimana ili 38,73% njezina stanovništva. Taj je postotak do 1910 godine, četvrtog posljednjeg popisa, spao na 32, 25% ili se udio Bošnjaka u navedenom razdoblju od 31

godine smanjio za 6,48 %, dok se postotak svih ostalih naroda povećao, katolika čak za 4,79%. Neprestana iseljavanja Bošnjaka u Tursku, kako pokazuju četiri Austro-Ugarska popisa stanovništva u Bosni, vodilo je stalnome smanjivanju bošnjačkog stanovništva u ukupnoj demografskoj i etničkoj strukturi. Tako da je u ukupnom iznosu Bošnjaka u Bosni i Hercegovini 1910. bilo 612.912 i to 470.912 ili 76,93% ih je živjelo na selu, a 142.000 ili 33,7 % u gradu. U vrijeme socijalističke Jugoslavije od 1945. do 1992. godina nekoliko puta vršen je popis stanovništva. Tako je prema popisu iz 1948. Bošnjaka bilo 34,54 %, 1971. godine 39,6 % a 1991. godine prema posljednjem do sada izvršenom popisu Bošnjaka je 43,7 % u ukupnoj strukturi stanovništva BiH, što ih pojedinačno čini najbrojnijom populacijom.

U 19. stoljeću na osnovu tri popisa vjerska, preciznije konfesionalna struktura bh. stanovništva izgleda: 1807./1808. godine 37,30% muslimana, 44,98% pravoslavni i 18,50% katolika, 1879. godine 38,73% muslimana, 42,88% pravoslavni i 18,3% katolika. Za 18. stoljeće nema pouzdanih podataka o broju i strukturi stanovništva BiH. U 17. stoljeću muslimana je u sastavu cjelokupnog bosanskog stanovništva bilo najmanje 75 % a pravoslavnog i katoličkog 25 %.

Ako se gledaju popisni defteri koji se mogu pratiti kroz povijest, onda se može ustanoviti osnovna činjenica da se broj muslimana u Bosanskom sandžaku neprestano povećavao u 14. i 15. stoljeću, tako da su u ukupnoj strukturi bosanskohercegovačkog stanovništva postali većina u 16. stoljeću. To će trajati sve do 19. stoljeća dok kuga, posebno u gradovima, nije u razdoblju 1813-1817., prema Ivanu Frani Jukiću, prepolovila muslimansko stanovništvo.

1.1. Značaj popisa stanovništva za Bošnjake 2013. godine

Sa stajališta religije popis stanovništva je put, tradicija, običaj, praksa i baština Božijih poslanika i vjerovjesnika. Drugo, stoka je stoka pa ima svoje ime, naziv, evidenciju, registraciju, kvantifikaciju, kvalifikaciju koju vode i o kojoj se brinu ljudi. Treće, stoka se odaziva, raspoznaje i spoznaje kroz svoje ime. Četvrto, Božija je Volja, Odredba, Moć i Mjera da se ništa ne uređuje, ne određuje i ne rješava dok se ne imenuje. Imenovanje ljudi, stvorenja, nebeskih tijela, stvari i predmeta prethodi svakoj aktivnosti i djelatnosti. Čovjek kao Imam i Halifa među stvorenjima

u stvorenim svjetovima jedini ima Bogom darovanu moć i mogućnost da se služi imenima, definicijama, sudovima, pojmovima, zaključcima, a životinje se samo odazivaju na svoja imena koja su im nadjenuli ljudi. Nijedno Božije stvorenje pojedinačno i nijedna vrsta grupno i općenito se ne odriču, ne poriču, i ne odustaju od svoga imena pa zašto bi se Bošnjaci odricali, sustezali, stidjeli i izbjegavali svoje, najmanje hiljadu godina staro ime Bošnjaci nazvano po zemlji Bosni. Ukoliko odustaju od svoga imena Bošnjaci se odriču primordijalne ljudske vrste. Primanjem Islama Arapi nisu prestali biti Arapi, Perzijanci-Perzijanci, Turci-Turci, Berberi-Berberi, Malajci-Malajci, Sudanci-Sudanci, Mauri-Mauri, Pakistanci-Pakistanci. Ime musliman, ako Bog da vodi u Džennet, ime Bošnjak vodi u naciju, u politiku, u red, u poredak, u sistem, u organizam, u državu, u konstituantu, u politeju, u republiku. Muslimani nikada ne smiju radi ovog svijeta zaboravljati onaj svijet. Nacionalna odrednica Bošnjak je samo ovosvjetska kategorija i kolektivno ime za narod star najmanje hiljadu godina, a Musliman je Božije ime i vrijednost za sve ljude i ljudsku vrstu u cjelini koja na temelju Objave vjeruje u Jednog Boga. Ime musliman može svako baštiniti, ali ga niko ne može u bilo kojem obliku, pa i u smislu nacionalne nominacije i određenja prisvojiti i prisvajati sebi. Svako nacionalno određenje je posebno i relativno određenje koje ne seže izvan granica ovog svijeta, a musliman je univerzalno ime i određenje koje ima opće značenje i na ovom i na onom svijetu. Musliman je određenje prema Bogu, kao svjesna, savjesna i slobodna predanost i pokornost Jednom Jedinom Bogu i sveukupna organizacija života na temeljima Islama: Kur'anu i Sunnetu, a nacija, pa i Bošnjaci, nije ništa drugo, ni manje ni više nego takva grupa, skupina ili zajednica koja ima potpunu svijest o svojoj posebnosti u odnosu na druge i drugačije i koja ima: volju, želju, htijenje i težnju da živi zajedno. Nacionalno ime i određenje u slobodi i pri punoj svijesti, na osnovu različitih elemenata (teritorije, jezika, karaktera, povijesne sudbine, kontinuiteta, kulturnog identiteta, običaja) daju ljudi sami sebi a ime musliman samo dariva Bog. Zato je nedopustivo, neshvatljivo, neprihvatljivo i sa stajališta religije suludo i zabranjeno vjerskim imenom određivati nacionalno ime. U najblažu ruku to je jedna vrsta širka i blasfemije. Kako god se Bošnjaci na popisu 2013. izjasne, da li kao Bosanci ili Muslimani, oni idu u ostale i

umanjuju broj, poziciju i moć Bošnjaka. Da Bošnjaka bude manje kroz pogrešno izjašnjavanje na popisu žele i njihovi dušmani. Kako primjećuje prof. dr. Tarik Zaimović, predsjednik Upravnog odbora Fondacije Popis 2013.: „Cilj je smanjenje broja Bošnjaka u BiH po svaku cijenu. To se vidi iz svih poteza do sada. Osim toga, komplicirano dizajnirana pitanja o mjestu stanovanja mogu dodatno smanjiti broj Bošnjaka u RS-u i imati pogubne posljedice na povratničku populaciju. Ovo je u posljednjih 130 godina najvažniji momenat s kojim se Bošnjaci suočavaju. Momenat kada svima, i susjedima i Evropi, moramo jasno kazati – Mi smo Bošnjaci.“

Osim strateške težnje od dušmana da Bošnjaka bude što manje u očima Evrope i svijeta još jedan ništa manje važan cilj da se pred očima čovječanstva pokaže i dokaže da Bošnjaci nemaju političku svijest, zrelost, samosvijest, samospoznaju, političku kulturu – da se čak na popisu ne znaju nacionalno odrediti, imenovati i definirati – pa šta će im onda politika, vlast i država. U Evropi važi neprikosnoveno pravilo, ko nema nacionalnu svijest i kulturu on nije dostojan: vlasti, politike i države. Svaki čovjek ima pravo na vlastito – lično i zajedničko – nacionalno ime. Bošnjaci su sui generis - svojevrsan narod kojem su kroz povijest drugi nametali, podmetali i osporavali nacionalno ime: „Posebno je tragično kako Bošnjacima ponovo (i nakon svega) drugi žele da nadijevaju ime. Bošnjaci su kroz historiju, na prethodnih 12 popisa, imali (po pravilu) nametnuto ime. Bili su: muhammedanci, Srbimuslimani ili Hrvati-muslimani, neopredijeljeni, muslimani po etničkoj pripadnosti, te na kraju Muslimani sa velikim M. Mi smo 1993. u ratnom Sarajevu na Bošnjačkom saboru jasno odlučili da nam niko više neće nametati imena i vratili staro narodno ime Bošnjak. Sada dolazi IMO tim, Evropa i njen EUROSTAT i žele da nas preimenuju kako im odgovara“, primjećuje u razgovoru za „Anadoliju“ prof. dr. Tarik Zaimović.

Svi navedeni razlozi, a dovoljan je samo posljednji – da se svaki Bošnjak pojedinačno, bračni par, porodice, kulturno društvo, zajednica, organizacija, političke stranke i Islamska zajednica maksimalno angažiraju na projektu popisa stanovništva da se sto posto izjasne i popišu ono što jesu, dakle Bošnjaci. Bila bi nedopustiva sramota i neoprostiva grehota da se 5%, 8%, 9%, 10%, 15%, kao u svim dosadašnjim popisima stanovništva samo Bošnjaci i niko više

upisuju i popisuju u druge i ostale, ma kako se oni zvali. Bosanci, Muslimani, Jugoslaveni, Srbi islamske vere, Hrvati islamske vere, Crnogorci islamske vere. Bez pravilnog, potpunog, tačnog, kompletnog, komplementanog, detaljnog i sveobuhvatnog popisa neuspostavljiva je društvena struktura. Društvena struktura je pored: društva, društvenih grupa, društvenih pojava i osnovnih oblika ljudske svijesti jedna od pet glavnih tema sociologije. Društvena struktura proučava sastav i stratifikaciju društva, svojstva, odnose i relacije među dijelovima i strukturnim elementima društva i njihova međusobna prožimanja, djelovanja i utjecaje dijelova i strukturnih elemenata društva jednih na druge. Bez popisa stanovništva nemoguća je prava, vjerodostojna i potpuna slika društvene strukture jednog društva.

Prema Emilu Durkheimu društvenu strukturu sačinjavaju morfološka baza društva, društvene institucije, društveni simboli, kolektivni ideali i vrijednosti i kolektivna svijest. Pod morfološkom bazom društva Durkheim podrazumijeva i uključuje „sve ono što se odnosi na demografiju i geografiju seoskih i gradskih centara.“ Durkheim zahvata i proučava društvo izvana: društvenom morfologijom a iznutra: društvenom fiziologijom. Tako društvena morfologija proučava društvo u svim izvanjskim likovima, dimenzijama i planovima i sve njegove materijalne i egzistencijalne fenomene zatim društvene grupe, geografsku i demografsku situaciju naroda, njegove organe, organizacije, institucije, ustanove, brojnost stanovništva, njegovu gustinu naseljenosti i raspored u prostoru, natalitet, mortalitet i fertilitet, a društvena fiziologija proučava društvo iznutra i obuhvata posebne sociologije: sociologiju religije, sociologiju etike, sociologiju morala, sociologiju prava, sociologiju lingvistike, sociologiju ekonomije. Bez utemeljenog, potpunog i vjerodostojnog popisa stanovništva nezamisliva je i nemoguća ispravna populacijska politika u bilo kojem narodu pa tako i kod Bošnjaka. Pod populacijskom politikom u teoriji se podrazumijeva sistem osnovnih načela, ciljeva, mjera i postupaka usmjerenih na poželjno kretanje stanovništva (Hoće li se Bošnjaci vraćati u RS na svoju babovinu, od toga ovisi opstanak BiH) karakterističnih komponenata u skladu sa nacionalnim ekonomskim, socijalnim, političkim, državotvornim i univerzalnim ljudskim ciljevima. Populacijska politika u suvremenom značenju uglavnom se provodi djelovanjem na karakteristične komponente kretanja stanov-

ništva: natalitet, mortalitet, unutrašnje i vanjske migracije (ne pravi se veća škola u mjestu u kome više umire ljudi nego što se rađa) radi postizanja osmišljenih i zacrtanih ciljeva. U tom smislu treba shvatiti pojedine tipove kvantitativne populacijske politike (ekspanzivnu ili progresivnu, restriktivnu i redistributivnu) kao i njihove varijante, pronatalističku odnosno antinatalističku varijantu te imigracijsku odnosno emigracijsku varijantu.

Popis stanovništva u Bosni i Hercegovini će kao na dlanu pokazati da je u raznim krajevima

BiH i u stotinama sela godišnja stopa nataliteta manja od stope mortaliteta. U cjelini gledano, skoro da da su se stope nataliteta i mortaliteta kod Bošnjaka izjednačile. To nije čak ni prosto-proširena reprodukcija u natalitetu kod Bošnjaka. To ima dvije neminovne posljedice: Bošnjaci postaju sve stariji narod i njihov broj će se, uz sve životne izazove, iskušenja i opasnosti u budućnosti sve više i više smanjivati. Smanjivanje broja Bošnjaka potpomoći će i uvećati asimilacija pojedinaca i grupa u druge narode.

Summary

الموجز

THE SIGNIFICANCE OF THE POPULATION CENSUS IN THE YEAR 2013 IN BIH FOR BOSNIACS AND THE ISLAMIC COMMUNITY

أهمية الإحصاء السكاني سنة ٢٠١٣ بالنسبة للبوسنة والهرسك والبشانقة والمشيخة الإسلامية

Mustafa SPAHIĆ

مصطفى سباهيتش

Population census has its roots in ancient religious traditions. Population census in ancient and classical periods in religious communities and religious practice represented a religious act. In modern world, however, population census represents primarily political and economic data of statistics, on the bases of which political, economic and statistic's parameters are calculated in planning an overall development of a society or a state.

In Bosnia and Herzegovina, due to the specific historical processes, events and tensions that are the results of greatserbian and greatcroatian elements that have been challenging the autochthonous national identity of Bosniaks, the population census in modern history of our country and our people has always been more than a mere data on the bases of which the economic development is planned

In more favourable historical circumstances, but under different kind of pressures upon Bosniaks, the census in BiH is to take place in the year 2013.

يُجد الإحصاء السكاني جذوره في التراثات الدينية القديمة، حيث كان الإحصاء السكاني في العصور القديمة والتقليدية لدى التجمعات الدينية والتطبيقات الدينية يمثل عملاً دينياً. أما في المجتمعات الحديثة فإن الإحصاء السكاني، يمثل أولاً، فعلاً سياسياً واقتصادياً إحصائياً، يتم على أساسه التوصل إلى المقاييس والمؤشرات السياسية والاقتصادية والعلمية لتخطيط النمو العام في المجتمع والدولة. أما في البوسنة والهرسك، ونتيجة للعمليات التاريخية الخاصة، والأحداث والتوترات، وبسبب الإنكار الصربي التوسعي والكرواتي التوسعية للهوية القومية الأصلية للبشانقة، فإن الإحصاء السكاني في التاريخ الحديث لبلدنا وشعبنا، يعني أكثر من مجرد تحديد البيانات التي يمكن على أساسها تخطيط النمو الاقتصادي. وفي مثل هذه الظروف التاريخية المواتية، وتحت ضغوط سياسية وأيديولوجية وإعلامية مختلفة على البشانقة، سيجري الإحصاء السكاني في البوسنة والهرسك ٢٠١٣. وفي هذا البحث يقدم الكاتب بعض الأسباب والحجج والرؤى العلمية والتاريخية والسياسية والإستراتيجية والمنشئة للدولة، حول أهمية هذا الإحصاء بالنسبة للبوسنة والهرسك وللبشانقة وللمشيخة الإسلامية.